

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Кваліфікаційна робота
з теми:

**«ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Виконала студентка 2 курсу
групи Ang1-M23
спеціальності 014 (Середня освіта
(Англійська мова і зарубіжна література))
Горевич Катерина Олександрівна
Керівник: кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри англійської мови
Казимір І.С.

Рецензент:
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
Трофименко А.О.

Кам'янець-Подільський 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	7
1.1 Поняття лінгвокраїнознавчої компетентності та її значення.....	7
1.2 Лінгвокраїнознавча компетентність як один із елементів володіння іноземною мовою	20
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	32
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗГІДНО МЕТОДИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	34
2.1 Методи подання лінгвокраїнознавчого матеріалу на уроках.....	34
2.2 Прийоми презентації та вивчення мовних одиниць із лінгвокраїнознавчим підтекстом	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	54
РОЗДІЛ 3. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОВОЛОДІННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЮ КОМПЕТЕНТНОСТЮ УЧНЯМИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	56
3.1 Використання сучасних технологій для розвитку лінгвокраїнознавчої компетентності на уроках іноземної мови.	56
3.2 Залучення інтернет-ресурсів як дієвий засіб оволодіння лінгвокраїнознавчою компетентністю	67

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи зумовлюється тим, що лінгвокраїнознавчий компонент є достатньо мало вивченим елементом опанування іноземної мови натеper. Лінгвокраїнознавча компетентність дає змогу здобувачам освіти набути базу знань щодо фактів та особливостей історії, культури, традицій, політичного устрою, фонових знань, невербальних особливостей комунікації та вплив цієї інформації на світогляд, менталітет та особливості людей, що спілкуються цією мовою. Саме цей елемент навчання дозволить учням у майбутньому стати повноцінними учасниками міжнародної комунікації та впевнено себе почувати серед іншомовного оточення.

Розробкою ефективних прийомів роботи з лінгвокраїнознавчою інформацією займалися такі вчені, як Р. Ладо, Майкл Байрам, Вероніка Ессарте-Сарріес та ін. Їх підходи базуються на використанні автентичних матеріалів, вивченні немовної поведінки носіїв, застосуванні ігрових та творчих форм навчання, робота в групах, парах, а також послуговуванням технічними засоби (презентаціями, відео, аудіо).

На нашу думку, всі ці розробки є досить ефективними та актуальними. Утім, ми вважаємо, що на сучасному етапі технологічного прогресу варто приділити увагу застосуванню в процесі занять таких засобів, як мобільні застосунки, програми та інтернет-ресурси, які матимуть саме лінгвокраїнознавче спрямування та як бонус, допоможуть урізноманітнити навчальний процес.

Мета дипломної роботи – встановити теоретико-методологічні характеристики та розробити практичні елементи лінгвокраїнознавчої компетентності на уроках англійської мови в закладах загальної середньої освіти.

Поставлена мета передбачає такі *завдання*:

- з'ясувати різницю між поняттями компетенція та компетентність;
- дослідити поняття лінгвокраїнознавчої компетентності та її значення;

- описати основні методи подання лінгвокраїнознавчого матеріалу на уроках англійської мови;
- визначити прийоми презентації та вивчення мовних одиниць із лінгвокраїнознавчим підтекстом;
- встановити зразки сучасних інформаційних технологій для розвитку лінгвокраїнознавчої компетентності на уроках іноземної мови;
- розробити перелік релевантних інтернет ресурсів як ефективних засобів оволодіння лінгвокраїнознавчим компонентом.

Об'єкт дослідження – лінгвокраїнознавча компетентність як невід'ємний компонент повноцінного оволодіння іноземною мовою.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні характеристики лінгвокраїнознавчої компетентності в закладі загальної середньої освіти.

Методи дослідження:

Теоретичні:

- аналіз наукових положень та навчально-методичних напрацювань у напрямі лінгвокраїнознавчої компетентності у закладі загальної середньої освіти;
- метод індукції та дедукції для визначення окремих принципів вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу для дослідження ефективних методів та прийомів його подання на уроках англійської мови;
- функціональний метод для дослідження функцій та можливостей мобільних застосунків, програм та інтернет-ресурсів, як засобів формування лінгвокраїнознавчої компетентності в ході занять у ЗЗСО;

Емпіричні:

- порівняння характерних особливостей соціокультурної, країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетентностей з метою формулювання найбільш релевантного визначення останньої;

- метод класифікації та систематизації матеріалу для демонстрації методів та прийомів формування лінгвокраїнознавчої компетентності на уроках англійської мови;
- метод вивчення передового досвіду вчителів у сфері формування лінгвокраїнознавчої компетентності в ході занять іноземної мови;
- метод педагогічного спостереження в ході виробничої педагогічної практики для визначення процесу формування лінгвокраїнознавчої компетентності в учнів старших класів та подальшої роботи у цьому напрямку;
- аналіз та синтез цифрових ресурсів в якості ефективних методів вивчення лінгвокраїнознавчих матеріалів на уроках.

Практичне значення дослідження: матеріали цієї дипломної роботи можуть бути використані для подальшого вивчення лінгвокраїнознавчого компоненту володіння англійською мовою та використання визначених нами інформаційних технологій та інтернет-ресурсів в якості засобів формування лінгвокраїнознавчої компетентності на уроках у ЗЗСО.

Апробація результатів: результати запропонованого дипломного дослідження були представлені у формі тез індивідуального завдання виробничої педагогічної практики на тему «Формування лінгвокраїнознавчої компетентності в закладах загальної середньої освіти» під час наукової конференції.

Структура магістерської роботи: Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 84 сторінки.

ВИСНОВКИ

Концепція лінгвокраїнознавчої компетентності є фундаментальним елементом у сучасній методології вивчення іноземних мов. Її головна мета – забезпечити учнів необхідним контекстом та знаннями для успішного спілкування з носіями мови, зокрема в умовах міжкультурної комунікації, де відмінності у традиціях, звичаях та соціальних стереотипах відіграють вирішальну роль.

Для дослідження поняття лінгвокраїнознавчої компетентності важливо було чітко визначити поняття “компетенція” та “компетентність”, що також розглядалися багатьма науковцями, серед яких Г. Топольницька, М. Головань та ін. Перші розглядають ці терміни як окремі, підкреслюючи, що “компетенція” означає знання та вміння, тоді як “компетентність” – це здатність використовувати їх на практиці для вирішення завдань у конкретній сфері. На думку інших, таких як С. Бондар, ці терміни є синонімами, і питання тотожності виникло здебільшого через лексичну двозначність у перекладі з англійської мови.

Українські дослідники В. Редько, О. Пасічник та Ю. Веклич у своїх роботах наголошують на важливості міжкультурної комунікативної компетентності. Вони зазначають, що успішна міжкультурна комунікація можлива лише за умов розвиненої лінгвокраїнознавчої компетентності, яка включає знання мовних і соціокультурних особливостей іноземної країни, мова якої вивчається. Лінгвокраїнознавча компетентність, як зазначає Ю. Веклич, є відносно молодого, але надзвичайно перспективною галуззю досліджень, що дозволяє учням краще розуміти носіїв мови, їхню культуру та соціальний контекст.

Лінгвокраїнознавча компетентність включає певний перелік знань, а саме:

– результати, що охоплюють сфери географії та історичних фактів про країну, політичний устрій, диференціацію суспільства, наукові, культурні, літературні, мистецькі та традиційні досягнення народу тощо;

- “фонові знання”, тобто імпліцитне розуміння, яке присутнє у свідомості всіх носіїв мови і слугує основою для комунікації;
- невербальні засоби комунікації, а саме жести, міміка, традиції та звичаї притаманні народу певної країни.

На нашу думку, вивчення лінгвокраїнознавчих матеріалів демонструє закономірності взаємного розвитку мови та суспільства певної країни, що дозволяє стати повноцінним комунікантом у міжнародному середовищі. Включення таких аспектів до навчальної програми, як підкреслює дослідник О. Кукла, сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов. Це дозволяє оминати культурні бар'єри, які часто виникають в ході міжкультурної взаємодії.

Теоретичні засади, розроблені такими науковцями як М. Бондаренко, Л. Березенська та М. Єрмоленко, базуються на твердженні, що лінгвокраїнознавча компетентність включає когнітивні, регулятивні та комунікативні складові. У сучасному глобалізованому світі ці навички мають стратегічне значення, адже дозволяють формувати освічених, культурно обізнаних громадян, готових до комунікації на міжнародному рівні.

Таким чином, формування лінгвокраїнознавчої компетентності – це не лише засіб полегшення вивчення іноземної мови, але й шлях до поглиблення міжкультурного розуміння. Цей підхід дозволяє інтегрувати лінгвістичні, культурні та країнознавчі знання з практичним застосуванням, що сприяє створенню повноцінної міжкультурної комунікації, яка стає критично важливою у сьогоденному мультикультурному суспільстві.

Інтеграція лінгвокраїнознавства в хід навчального процесу стає необхідною умовою для розвитку комунікативних компетентностей учнів. Представники наукового середовища, такі як Р. Ладі, М. Байрам та В. Ессарте-Саррієс, підтримують цю ідею, звертаючи увагу на те, що ефективне вивчення іноземної мови має ґрунтуватись на лінгвокраїнознавчих матеріалах.

Формування лінгвокраїнознавчої компетентності сприяє розширенню культурної свідомості учнів, дозволяє їм отримати знання про звичаї, традиції, соціальні норми та менталітет іншої нації, дані про історію, географію, політичний устрій, тощо. Таким чином, це збагачує словниковий запас та полегшує міжкультурну комунікацію. Учні, ознайомлені з лінгвокраїнознавчими аспектами іншої країни та мови, можуть не тільки краще зрозуміти зміст бесіди, але й знайти спільну мову зі співрозмовником, оминаючи культурні та мовні бар'єри.

З метою організації розвитку лінгвокраїнознавчої компетентності окрім традиційних методів навчання, важливе місце займає використання автентичних матеріалів, таких як: листи, пісні, фотографії, фразеологізми, прислів'я, тощо, що збагачують уроки іноземної мови. Високою ефективністю відрізняються інтерактивні методи, такі як рольові ігри та творчі групові чи індивідуальні завдання, проекти, театральні елементи.

Відповідно до проведеного Дж. Маккрості експериментом серед студентів було виявлено, що вивчення нової лексики, зокрема лінгвокраїнознавчого спрямування, найкраще відбувається під час уроків читання за допомогою ряду завдань, а саме: вправи на встановлення відповідності та вправи з фотографіями, а також вставлення нового слова у контекст. Окрім того, результати дослідження показали, що найбільш ефективною формою роботи на заняттях є групова.

Проблемою залишається обмеження мовного середовища, проте науковці пропонують рішення у вигляді парних та групових завдань, спілкування з носіями мови та залучення до реальних ситуацій, що покращують навички спілкування. Інші методи включають акцент на вербальних і невербальних засобах спілкування, які дозволяють зрозуміти підтекст сказаного та його емоційну складову, що має особливе значення у міжкультурній комунікації.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології відіграють вирішальну роль у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності учнів. Використання таких

технологій не лише підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, але й надає учням доступ до автентичних культурних матеріалів. Такі інструменти, як мобільні додатки, подкасти та соціальні мережі, зокрема TikTok та Telegram, допомагають в інтерактивній формі засвоювати мову, що сприяє повноцінному зануренню у культурний контекст відповідної країни чи навіть кількох країн.

Автентичність навчального процесу, забезпечена мультимедійними ресурсами, підвищує ефективність засвоєння іноземної мови, адже учні вивчають її не тільки на лінгвістичному рівні, але й через культурні особливості, суспільні норми та життєві реалії. Науковці, серед яких М. Байрам і В. Ессарте-Саррієс, підкреслюють, що формування міжкультурної компетентності зумовлює розвиток толерантності, розуміння іншої культури, а також дозволяє поглиблено аналізувати власний культурний багаж.

Важливим елементом залишається інтеграція мобільних застосунків та програм у навчальний процес, що надає можливість організувати освіту учнів на рівні глобального обміну знаннями. Серед застосунків, які ми рекомендували б для розгляду у контексті вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу варто виділити: *When Rivers Were Trails*, *Google Earth VR*, *Oddizzi*, *Learning English for BBC*, *Belougae*, *ePals*, *Fantasy Geopolitics*, тощо.

Віртуальні тури, наприклад, через *Google Earth VR*, або взаємодія з носіями мови у спільнотах, таких як *ePals*, дозволяють учням безпосередньо ознайомитися з особливостями інших культур. Або *Oddizzi* – чудовий спосіб залучити дітей до вивчення географії, культурної обізнаності та глобальної відповідальності. *When Rivers Were Trails* допомагає висвітлити колоніальні події поселенців і погляди корінного населення, яким нечасто приділяють увагу в традиційних підручниках чи готових навчальних програмах. Такі технології забезпечують індивідуалізацію процесу навчання, що особливо цінно в умовах переходу до інформаційної економіки.

Серед інтернет-ресурсів варто звернути увагу на Quizlet (для вивчення нової лексики за допомогою різних завдань та можливістю створювати власні підбірки лексики чи користуватися вже створеними), Freerice (пропонує широкий спектр інструментів для вивчення нових слів, включаючи інформацію про їх етимологію, закріплення словникового запасу за допомогою синонімів та антонімів, а також рекомендації щодо розрізнення слів, які часто плутають), Mind Map (для створення хмари слів, що стануть у нагоді під час опрацювання текстів, аудіо, відео, тощо та вивчення нового вокабуляру), Lyricstraining (сайт для відпрацювання навичок аудіювання через прослуховування пісень та виконання завдань, що паралельно дозволяє збагачувати знання про культуру та країну), а також ряд автентичних подкастів, а саме: TED Talks Daily, Teenager Therapy, Stuff You Missed in History Class.

Отже, сучасні технології та інтернет-ресурси відкривають нові можливості для викладання іноземних мов, створюючи інтерактивне мовне середовище, що поєднує навчання з культурним пізнанням і сприяє вихованню багатосторонньо розвинутих особистостей, готових до спілкування на глобальному рівні. Тим не менш, наразі, у школах використання технологічного обладнання та онлайн-ресурсів є обмеженим, порівняно з глобальними можливостями, що вдалось визначити протягом дослідження в ході виробничої педагогічної практики. Вчителі докладають максимум зусиль аби самостійно інтегрувати матеріали, які допомогли б сформувати лінгвокраїнознавчу компетентність учнів в ході занять з іноземних мов. Подкасти, онлайн-платформи та соцмережі, на сьогоднішній день, користуються найбільшою популярністю завдяки своїй доступності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О.С. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції старших школярів. *Молодий вчений*. Херсон, 2016. № 8. С. 896–898.
2. Антоненко О.В. Ідіоматичні одиниці з компонентом «людина» – “human being” в англійській та українській мовах: порівняльний і перекладацький аспект : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 035 «Філологія». Запоріжжя, 2020. 49 с.
3. Антонова Л.Г. Лінгвокраєзнавчий аспект вивчення іноземних мов у старшій школі. *Таврійський вісник освіти*, 2017. № 1. С. 164–169.
4. Арделіан О., Котова А. Сутність лінгвокраїнознавчої компетентності у навчанні учнів 11 класу англійської мови. *SWorldJournal*, 2023. № 21-03. С. 108–113.
5. Артюхова О.В. Лінгвокраїнознавчий аспект та його роль у підвищенні пізнавальної активності студентів аграрних ВНЗ: Матеріали Причорноморської науково-практичної конференції. Миколаїв, 2013. 58 с.
6. Безкоровайна О.В., Багнюк К.Р. Вивчення іноземної мови за допомогою сучасних інформаційних технологій (Інтернет-ресурсів) у навчально-виховній діяльності учнів старших класів. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. Запоріжжя, 2015. №11. С. 72–75.
7. Березенська Л., Сіваєва Н. Як сформувати лексичну складову соціолінгвістичної компетенції: алгоритм для вчителя. *Іноземні мови в навчальних закладах*. Київ, 2008. № 1. С. 118–120.
8. Бібік Н.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. «К.І.С.». Київ, 2004. С. 45–50.
9. Бігич О.Б. Мультимедійне забезпечення лекції як комплекс засобів активізації пізнавальної діяльності студентів. *Іноземні мови*. Київ, 2006. №2. С. 18–21.

10. Білоус В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті. *Освітологічний дискурс*. Київ, 2018. № 1-2. С. 353–362.
11. Бондар С.П. Сутність та структура понять "компетенція" та "компетентність" у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. *Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2007. № 6. С. 9–19.
12. Бронетко І.А. Дослідно-експериментальне навчання англомовної лінгво-соціокультури учнів старшої школи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Кривий Ріг, 2015. № 46. С. 107–114.
13. Веклич Ю.І., Миронич Д. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції у процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2012. № 3. С.118–121.
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / за ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
15. Вітренко А.В. Основні компоненти лінгвокраїнознавчої компетенції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2013. № 29. С. 138–143.
16. Власенко Л. В., Божок Н.О. Соціокультурна компетенція при вивченні іноземної мови. *Наука і практика*. Київ, 2008. С. 49–51.
17. Власова Є.Г. Ігри у навчанні іноземних мов: інформаційно-бібліографічний список. Житомир, 2015. С. 8–9.
18. Воронкова Н. Вплив лінгвокраїнознавчого матеріалу на мотивацію вивчення іноземних мов: наукові записки. *Філологічні науки*. Кіровоград, 2009. № 81(2). С. 404–407.
19. Галенко А.М. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції на матеріалі поетичних творів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Луганськ, 2011. № 6 (217). С. 100–107.

20. Галковська Я.О. Використання автентичних відеоматеріалів з метою підвищення мотивації до вивчення англійської мови : кваліфікаційна робота студентки факультету іноземних мов. Кривий Ріг, 2022. 72 с.
21. Гладун М.А., Сабліна М.А. Сучасні онлайн інструменти інтерактивного навчання як технологія співробітництва. *Open educational e-environment of modern University*. Київ, 2018. № 4. 43 с.
22. Голованчук Л.П. Навчання учнів основної загальноосвітньої школи культурно-країзнавчої компетентності на уроках англійської мови : дис. ... канд. наук. Київ, 2003. 340 с.
23. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2011. №8(18). С. 224–234.
24. Гречуха Л., Стрюкова Л. Інтернет ресурси як ефективне лінгводидактичне джерело: оглядовий аналіз. *Молодий вчений*. Херсон, 2020. № 2 (78). С. 408–412.
25. Деркач А.С. Інтенсивні методи навчання іноземних мов. *Науковий часопис НПУ ім. Н.П. Драгоманова*. Київ, 2018. № 60. С. 132–132.
26. Заволока С.І. Лінгвокраїнознавчий аспект викладання іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Одеса, 2020. № 73. С. 59–62.
27. Заїченко А.Є. До питання про застосування лінгвокраїнознавчого підходу під час навчання іноземної мови. *Молодий вчений*. Херсон, 2017. № 12 (52). С. 383–38.
28. Івашньова С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. Ніжин, 2012. № 2. С. 15–17.
29. Калинюк Т. До проблеми використання лінгвокраїнознавчих знань у процесі вивчення іноземної мови у вищій школі. *Вісник Львівського університету*. Львів, 2009. № 25. С. 364–370.

30. Ковальова О.В., Гавриш О.Г. Використання наочності на уроках англійської мови у середній ланці. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Ялта, 2015. № 48. С. 97–103.
31. Кожем'яко Н.В., Мостицька Л.М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2018. № 4 (1). С. 76–79.
32. Козак А.В. Міжкультурна комунікація у контексті діалогу культур. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Філологічні науки : зб. наук. пр. Кіровоград, 2013. № 118. С. 106–110.
33. Котович К.Ю. Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні французької мови: презентація. *Slideshare. Education*, 2016. 13 с. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/ss-59889045/59889045>
34. Крутенко О.В. Формування ключових компетентностей у учнів загальноосвітнього навчального закладу відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів загальнокультурної компетентності : наук.-метод. посібник. Черкаси : ЧОПООП, 2014. 68 с.
35. Кукла О.В. Сучасні технології у навчанні іноземних мов. Формування комунікативної компетенції засобами інноваційних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Рівне, 2014. № 209. 428–432.
36. Кучай О., Дем'янюк А. Сучасні технології дистанційного навчання. *Гуманітарні студії : історія та педагогіка*. Тернопіль, 2021. № 2. С. 77–85.
37. Локшина О. І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*. Київ, 2019. № 3. С. 35–40.
38. Малецька І.В. Наочність як засіб покращення викладання іноземної мови. *Гілея: наук. вісник: зб.наук.праць*. Київ, 2015. № 101. С. 389–393.

39. Мамонова І.П. Формування соціокультурних компетенцій учнів через використання автентичного матеріалу. *Англійська мова та література*, 2011. № 19–21. С. 9–10.
40. Маркобок Ю.В. Використання автентичних матеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетенції старшокласників на уроках англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. Херсон, 2014. № 1. С. 137–144.
41. Маслак Л.П. Проблеми підготовки спеціаліста в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. *Модернізація вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів* : зб. наук. праць сучасн. всеукр. методолог. семінару. Житомир, 2007. С. 114–120.
42. Михайлова О.С., Кузнєцова О.В., Пико В.О. Навчання учнів старшої школи англійській мові з використанням автентичних матеріалів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Петровича Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2023. № 5. С. 148–154.
43. Міщук І.М. Методика викладання іноземної мови в закладах освіти: програма нормативної навчальної дисципліни. Луцьк, 2018.
44. Мороз Л., Ковалюк В., Масло І. Використання мобільних додатків у процесі вивчення англійської мови. *Інноватика у вихованні*. Рівне, 2023. № 17. С. 224–230.
45. Мороз Л., Король О. Вивчення лінгвокраїнознавчого аспекту в процесі оволодіння іноземними мовами. *Нова педагогічна думка*. Рівне, 2014. № 2. С.129–132.
46. Мороз Л.В., Пашко І.О. Соціокультурний аспект у вивченні іноземної мови як чинник розвиваючого навчання. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Сер. «Педагогічні науки»*. Житомир, 2000. № 46. С. 38–42.
47. Морська Л.І. Підготовка вчителя іноземних мов до використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності. *Іноземні мови*. Київ, 2005. № 4. С. 19–21.

48. Нагірний Л. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. *Науковий журнал Чернівецького університету : актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*. Чернівці, 2012. № 4. С. 101–111.
49. Нагорна Н.В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції. *Виховання і культура*, 2007. №1-2. С. 266–268.
50. Нагорна Н.П. Шляхи підвищення мотивації учнів до вивчення другої іноземної мови. *Всеукр. газета для вчителів, викладачів, студентів та всіх, хто вивчає німецьку мову*. Київ, 2012. № 8. 304 с.
51. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. 2-ге вид., випр. і перероб. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с
52. Ніколайчук Л. А. Методика викладання іноземної мови і літератури, як критерій добору національно-культурного змісту навчання. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2007. № 3. С. 58–60.
53. Осадча Н.В. Критерії відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні. *Іноземні мови*. Київ, 2015. № 3. С.10–14.
54. Осадча Н.В. Формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2018. 248с.
55. Пільова С.Г. Визначення сутності понять «компетентність» і «компетенція» в сучасній педагогіці. *Особистість у освітньому просторі: зб. наук. статей*. Запоріжжя, 2010. С. 141–143.
56. Полонська Т. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи: метод. рекомендації. *Педагогічна думка*. Київ, 2014. 80 с.
57. Попсуй А.В. Використання матеріалу країнознавства на заняттях з іноземної мови як засобу залучення учнів до іншомовної культури. *Мова. Культура*.

Комунікація: інноваційні підходи до вивчення мов та літератур: матеріали 7-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 квітня. 2016 р. Чернігів, 2016. 197 с.

58. Потапенко Н.В. Роль соціокультурного аспекту у навчанні англійської мови. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. Ізмаїл, 2020. № 47. С. 63–70.

59. Пристай Г.В. Особливості формування іншомовної соціокультурної компетентності старшокласників. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2021. Т. 3, № 40. С. 163–168.

60. Пшеняннікова Н.О. Використання відеофільмів на уроках англійської мови. *Науковий вісник Донбасу*. Луганськ, 2012. № 2. С. 56–59.

61. Рашевська Н.В., Ткачук В.В. Технології мобільного навчання. *Educational Dimension*. Кривий Ріг, 2012. № 36. С. 295–301.

62. Редька М. Використання автентичних матеріалів у вивченні української мови як іноземної в умовах іншомовного середовища. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2014. № 9. С. 43–50.

63. Редько В.Г., Буренко В. Технологія створення та використання мовленнєвих ситуацій як засобів компетентнісного навчання іншомовного спілкування учнів закладів загальної середньої освіти. *Іноземні мови в школах України, 2022. № 1.113*. С. 2–9.

64. Рогульська О.О., Тарасова О.В. Навчальні подкасти у викладанні іноземної мови. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет конференції викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, вчителів, магістрантів, студентів*. Суми, 2018. С.118–121.

65. Руда С. В. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у вищій школі України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Київ, 2011. № 211. С. 6–8.
66. Сабітова А.П. Лінгвокраїнознавчий аспект викладання іноземної мови : тези доповіді. Київ, 2013. 4 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/13046>
67. Сас В.Й. Розвиток інтересу учнів при вивченні англійської мови: доповідь. Радичі : Всеосвіта, 2020. С. 1–3.
68. Свірчук Т. Поняття компетентності та компетенції у працях сучасних педагогів та лінгводидактів. *Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: зб. наук. пр. Рівненського державного гуманітарного університету*. Рівне, 2008. № 16. С. 115–122.
69. Семенко В. Лінгвокраїнознавчий аспект на заняттях з іноземної мови. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський, 2010. № 22 (2). С. 127–130.
70. Сергіна С.В. Використання Telegram в процесі оволодіння іноземною мовою у рамках дистанційного навчання : матеріали IV міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути*. Київ, 2020. С. 245–250.
71. Ситник О.І., Новак А.Г. Особливості формування лінгвокраїнознавчої компетенції учнів початкової школи на уроках іноземної мови. *Editorial board*, 2022. 221 с.
72. Сікалюк А.І., Гречок Л.М. Лінгвістика та краєзнавчий аспект у викладанні англійської мови. *Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Філологічна*. Острог, 2013. № 33. С. 268–269.
73. Теличко Н.В., Шпеник А. Використання краєзнавчого матеріалу для формування культурно-країнознавчої компетенції школярів на уроках англійської мови. *Збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Мукачеве, 2017. С. 210–212.

74. Українсько-англійський словник = Ukrainian-english dictionary / уклад. К. Андрусишин, Д. Крет. Торонто: University of Toronto Press, 1957. 1163 с.
75. Шкарлет В. Вивчення англомовних прислів'їв та приказок учнями старших класів. *Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури* : тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів, 21 грудня 2016 року. Вінниця, 2016. С. 310–313.
76. Aguilar M.J.C. Dealing with intercultural communicative competence in the foreign language classroom. *Intercultural language use and language learning : book*. Dordrecht : Springer, 2007. P. 59–78.
77. Aguilar M.J.C. Intercultural communicative competence: a step beyond communicative competence. *Estudios de lingüística inglesa aplicad*. Madrid, 2002. Vol. 23. P. 85–90.
78. Alghamdi Haifa H. Exploring Second Language Vocabulary Learning in ESL Classes. *English Language Teaching*, 2019. Vol. 12.1. P. 78–84.
79. Belouga: онлайн-платформа для освітніх спільнот [Вебсайт]. США: Belouga, 2023. UR: <https://app.belouga.org/>
80. Brøgger F.C. Culture, Language, Text: Culture Studies within the Study of English as a Foreign Language : book. Oslo : Scandinavian University Press, 1994. P. 152–158.
81. Byram M. Acquiring Intercultural Competence. A Review of Learning Theories. *Intercultural competence*. Texas, 1995. Vol. 1. P. 53–69.
82. Byram M. Language teaching for intercultural citizenship: The European situation : paper presented at the NZALT conference. Auckland, 2006. P. 1–13.
83. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. *Language Policies* : book. Clevedon: Multilingual Matters Publ., 2019. 124 p.
84. Byram M., Esarte-Sarries V. Investigating Cultural Studies in Foreign Language Teaching : A Book for Teachers Multilingual Matters (Series). Clavedone, 1991. P. 13–20.

85. Byram M., Zarate G. Definitions, Objectives and Assessment of Socio-Cultural Competence. *Council of Europe (Council for Cultural Co-operation)*. Strasbourg, 2000. Vol. 7.1. P. 17–19.
86. Cook V. Going Beyond the Native Speaker in Language Teaching. *TESOL Quarterly*. Hanover, 1999. Vol. 33/2. P. 185–209.
87. Elley W.B. Acquiring literacy in a second language: The effect of book-based programs. *Language learning*, Michigan, 1991. Vol. 41.3 P. 375–411.
88. ePals: платформа для міжнародної освітньої співпраці [Вебсайт]. США: ePals, 2023. URL: <https://www.epals.com/#/connections>
89. ESL Lab: інтерактивна лабораторія для вивчення англійської мови [Вебсайт]. США: ESL Lab, 2023. URL: <https://www.esl-lab.com/>
90. Fantasy Geopolitics: навчальна платформа для вивчення геополітики [Вебсайт]. США: Common Sense, 2023. URL: <https://www.commonsense.org/education/reviews/fantasy-geopolitics>
91. FreeRice: гра для розширення словникового запасу та підтримки благодійності [Вебсайт]. США: World Food Programme, 2023. URL: <https://www.freerice.com/>
92. GeoGuessr: гра для вивчення географії [Мобільний застосунок]. Швеція: GeoGuessr AB, 2023. URL: <https://www.geoguessr.com/>
93. Google Earth VR: віртуальна реальність для дослідження Землі [VR-застосунок]. США: Meta, 2023. URL: <https://www.meta.com/experiences/pcvr/google-earth-vr/1513995308673845/>
94. Koniashchenkova I.Y. Linguistic and regional competence as a component of the content of a foreign language teaching. *Topical issues of the development of modern science* : abstracts of the 10th International scientific and practical conference. Sofia : “ACCENT”, 2020. P. 425–431.
95. LyricsTraining: платформа для вивчення мов за текстами пісень [Вебсайт / Мобільний застосунок]. Іспанія: LyricsTraining, 2023. URL: <https://lyricstraining.com/>

96. McCrostie J. Examining learner vocabulary notebooks. *ELT Journal*. Oxford, 2007. Vol. 61(3). P. 246–255.
97. MindMup: онлайн-інструмент для створення карт пам'яті [Вебсайт]. Австралія: Sauf Pompiers Ltd, 2023. URL: <https://www.mindmup.com/>
98. Oddizzi: освітній ресурс з географії для дітей [Вебсайт]. Великобританія: Oddizzi Ltd, 2023. URL: <https://www.oddizzi.com/>
99. Quizlet: платформа для створення та вивчення флеш-карт [Вебсайт \ Мобільний застосунок]. США: Quizlet Inc., 2023. URL: <https://quizlet.com/ua>
100. Six Minute English: аудіоуроки з англійської мови [Вебсайт]. Великобританія: BBC, 2023. URL: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/6-minute-english>
101. Steele R. Developing intercultural competence through foreign language instruction: Challenges and choices : materials of the Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics. Washington, 1996. P. 70–83.
102. Stuff You Missed in History Class [Електронний ресурс] : YouTube-канал. URL: www.youtube.com/@StuffYouMissedinHistoryClass
103. Sun L. Culture teaching in foreign language teaching. *Theory and practice in language studies*. London, 2013. Vol. 3, no. 2. P. 371–375.
104. TED Talks Daily: щоденні науково-популярні лекції [Вебсайт]. США: TED Conferences LLC, 2023. URL: <https://www.ted.com/about/programs-initiatives/ted-talks/ted-talks-daily>
105. Teenager Therapy [Електронний ресурс] : YouTube-канал. URL: www.youtube.com/@teenagertherapy
106. Van Ek J. *Objectives for Foreign Language Learning*. Strasbourg: Council of Europe, 1986. Vol. 2. 80 p.
107. Vocabulary.com: платформа для розширення словникового запасу [Вебсайт]. США: Vocabulary.com, 2023. URL: <https://www.vocabulary.com/>

108. When Rivers Were Trails: освітня гра про корінні народи Америки [Мобільний застосунок]. Німеччина: GEL, 2023. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.GEL.WRWT>
109. Xu X. Study on the effect of dictionary use on second language incidental vocabulary acquisition-an empirical study of college English vocabulary learning strategy. *Journal of Language Teaching and Research*, 2010. Vol. 1.4. 519 p.
110. YourCommonwealth: інформаційна платформа про діяльність Співдружності [Вебсайт]. США: Common Sense Media, 2023. URL: <https://www.common sense media.org/website-reviews/yourcommonwealth>